

Dokument nr. 8:96

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om endring av vilkår for studiefinansieringsordninger slik at skillet mellom borte- og hjemmeboende studenter fjernes, samt at inntekts- og formuesgrensene økes

Til Stortinget

BAKGRUNN

Gratisprinsippet innenfor høyere utdanning er et prinsipp det er tverrpolitisk enighet om. Dette innebærer at alle som er kvalifisert, skal ha mulighet til å ta høyere utdanning uavhengig av sosial bakgrunn og økonomi. Det viktigste virkemiddelet for å nå målsettingen om at alle skal ha mulighet til å studere, er studiefinansieringsordningene.

Målene med studiefinansieringsordningene er nedfelt i lov om utdanningsstøtte. Utdanningsstøtten har et tredelt formål. For det første skal utdanningsstøtteordningene bidra til at alle har like muligheter til utdanning uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn, funksjonsdyktighet, økonomiske og sosiale forhold. For det andre skal ordningene sikre samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse, og for det tredje skal ordningene sikre at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold slik at studiearbeidet kan bli effektivt. Det siste formålet er spesielt knyttet til en av de viktigste målsettingene i kvalitetsreformen; nemlig å bygge opp under heltidsstudenten. Skal heltidsstudenten bli en realitet, er det viktig at studiefinansieringsordningene bidrar til at studentene ikke er avhengig av inntektsgivende arbeid ved siden av for å finansiere studiene.

Stortinget fastsetter utdanningsstøtten og avgjør hvor stor del som skal gis som stipend, samt kost-

nadsnorm og satser for støtte til livsopphold, mens departementet gir forskrifter om tildeling av utdanningsstøtten, faglige krav, grenser for hvor mange år støtten kan tildeles, søknadsfrister og aldersgrenser.

Systemet er lagt opp slik at basisstøtten blir utbetalt månedlig fra Statens lånekasse for utdanning. Basisstøtten er for inneværende studieår på 8 140 kroner per måned, og alt utbetales som lån. For søkere som ikke bor sammen med foreldrene sine, og som ikke har høyere inntekt eller formue enn det forskriftene tillater, kan 40 prosent av dette lånet bli omgjort til stipend. For vårsemesteret 2007 kan 3 256 kroner av basisstøtten bli omgjort til stipend hvis studenten avlegger tretti studiepoeng, som er normert studieprogresjon.

På bakgrunn av dette kan man si at stipendandelen man får, avhenger av tre forhold. For det første er det avhengig av studiepoengproduksjon, for det andre er det avhengig av om du er "hjemmeboende student" eller "borteboende student" og for det tredje er det avhengig av inntekt og formue. Maksimal stipendandel er førti prosent uansett, og hvis, og bare hvis, man følger normert studiepoengproduksjon. Problemet er at etter dagens system er det to grupper som ikke har mulighet til å få maksimal stipendandel på førti prosent; nemlig de "hjemmeboende studentene" og studenter som tjener mer enn 116 983 kroner i året, eller har en formue på over 231 426 kroner.

"Hjemmeboende studenter" og "borteboende studenter"

I dag er ordningen lagt opp slik at studenter som bor hjemme i foreldrenes hus, ikke har rett til stipend, men får hele utdanningsstøtten utbetalt som lån. Man får altså utdanningsstipend bare når man har flyttet fra foreldrene sine. Bor du derimot i samme hus som foreldrene dine, får du stipend bare hvis huset er delt inn i flere enn fire forskjellige og klart atskilte enhe-

ter. Det er altså ikke nok at man bor i egen boenhet i foreldrenes hus eller betaler husleie. Hele støtten (maksimum 8 290 kroner per måned) blir da utbetalt som lån, og lånet blir heller ikke omgjort til stipend ved fullført utdanning. Imidlertid kan søkere som er gift eller har barn å forsørge, og som bor sammen med barnet, få lån omgjort til stipend selv om vedkommende bor sammen med foreldrene.

For borteboende studenter er studiefinansieringen lagt opp slik at man får omgjort deler av lånet til utdanningsstipend proporsjonalt med hvor mange studiepoeng man avlegger hvert semester. En av årsakene til at dette ble innført med kvalitetsreformen, var å bidra til økt studiepoengproduksjon og å bidra til økt studieprogresjon. I ordningen ligger også et incitament og en belønningsordning for studenter som avlegger studiene på normert tid, noe forslagsstillerne mente var et viktig bidrag til å gjøre studiefinansieringssystemet mer prestasjonsbasert. Forslagsstillerne finner det imidlertid merkelig at ikke tilsvarende incitamentordninger finnes for "hjemmeboende studenter". Forslagsstillerne er også av den oppfatning at det er merkelig at myndige studenter, som bor i foreldrenes hus, ikke har rett til samme ordninger som "borteboende studenter". Når mennesker er myndige, skal offentlige organer, etter forslagsstillerens oppfatning, ikke legge seg opp i hvor disse menneskene bor, og om disse studentene betaler husleie til sine foreldre eller til en annen utleier bør ikke være av betydning for studiestøtten.

Et oppslag i studentavisen ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), *Under Dusken*, 26. mars 2007, viser at studenter som svindler Statens lånekasse for utdanning er et stort problem, og at dette anslagsvis skal ha kostet Statens lånekasse for utdanning 40 mill. kroner i 2001. Svindelene skjer ifølge *Under Dusken* ved at studenter bor hjemme, men at de oppgir adresse til kjæreste eller venner. En student forteller til *Under Dusken* at han leide en studentleilighet og meldte flytting til denne adressen. Selv bodde han hjemme mens han leide ut denne leiligheten til en annen student. På denne måten kan man tjene 3 316 kroner ekstra per måned i motsetning til hvis man skulle fulgt regelverket og bodd hjemme. Forslagsstillerne er av den oppfatning at slik svindel selvfølgelig ikke skal finne sted, men når svindelproblemet er så stort, kan det være et tegn på at systemet oppleves som urettferdig, og at systemet egentlig mangler en god samfunnsøkonomisk begrunnelse.

Forslagsstillerne mener derfor at et system der stipender ikke blir behovsprøvd etter om man bor hjemme eller borte, bør innføres. Det kan være mange årsaker til at studentene velger å bo hos sine foreldre, og forslagsstillerne er av den oppfatning at man ikke økonomisk skal straffes for hvor man ønsker å bo. Forslagsstillerne er også av den oppfatning at grense-

ne for når man er å betrakte som "hjemmeboende student" og "borteboende student", er kunstige. Etter dette systemet vil altså en student som bor hjemme ikke få stipend, mens en student som bor i en leilighet eid av foreldrene, men på annet sted enn folkeregistrert adresse, vil få stipend. Forslagsstillerne er av den oppfatning at hvem studentene betaler husleie til, er totalt likegyldig i forhold til utdanningsstøtte, og at de såkalte "hjemmeboende studentene" bør ha samme rettigheter som de "borteboende studentene".

Inntekt og formue

For å få maksimalt stipend, etter dagens system, kan man ikke ha en personinntekt over 116 983 kroner hvis man studerer hele kalenderåret, eller 292 458 kroner hvis man har fått utdanningsstøtte for sju måneder, eller mindre i et kalenderår. Som personinntekt regnes all skattepliktig brutto arbeidsinntekt og alle skattbare trygde- og pensjonsytelser. Går man over disse grensene, blir stipendet redusert med fem prosent per måned av det beløpet som er over frigrensene. Dette betyr at tjener en student for eksempel 150 000 kroner i 2007, vil 16 508 kroner av utdanningsstipendet bli omgjort til lån. Tjener studenten 200 000 kroner, vil i praksis hele stipendet bli omgjort til lån.

For å få maksimalt utdanningsstipend kan man heller ikke ha formue over 231 426 kroner i 2007, eller 444 553 kroner samlet hvis man er gift eller samboer med felles barn. Hvis formuen er over disse grensene, blir stipendet redusert med to prosent per måned av det beløpet som er over grensen hvis man er enslig. Hvis man er gift, samboer eller registrert partner med felles barn, blir stipendet redusert med en prosent per måned av den delen av formuen som er over frigrensen. Dette betyr at har studenten en formue på 400 000 kroner og er enslig, vil utdanningsstipendet i 2007 bli redusert med ca. 33 700 kroner.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at man skal motivere flest mulig til å være heltidsstudenter, og vil vise til at Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjettforslag for 2007 fremmet forslag om at det samlede stipendet og låneandelen må økes for å gi studentene mulighet til å være heltidsstudenter. Imidlertid er forslagsstillerne opptatt av at studenter som ønsker å arbeide ved siden av studiene skal bli motivert, og ikke straffet for dette. Etter dagens system vil mange studenter arbeide inntil de tjener 116 983 kroner, og etter dette vil det ikke være økonomisk lønnsomt å arbeide flere timer siden de etter skatt og omgjøring av stipend til lån, i realiteten ikke vil sitte igjen med noen økonomisk gevinst for denne arbeidsinnsatsen. En slik inntektsgrense fremstår både som kunstig og ubegrunnet, og forslagsstillerne er derfor av den oppfatning at denne grensen må heves slik at studenter som mestrer å følge både normert studiepoengpro-

gresjon og å arbeide ved siden av studiene, ikke skal bli straffet for dette.

Når det gjelder formue, vil forslagsstillerne understreke at formue er mer enn rene penger. Siden formuen folk har ervervet seg allerede er skattlagt, mener forslagsstillerne det er urimelig at studenter med formue skal bli straffet ytterligere for dette ved ikke å ha mulighet til å få samme stipendordninger som studenter uten formue. Det er også viktig å understreke at selv om man har en formue på over 300 000 kroner, betyr ikke dette at man har mer penger til forbruk enn studenter uten formue. Denne formuen kan for eksempel være bundet opp i eiendom eller bolig som studentene kan ha arvet. Det er uheldig at disse studentene skal få en høyere lånebyrde enn studenter uten slik formue.

FORSLAG

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å fjerne skillet mellom borteboende og hjemmeboende studenter, slik at alle studenter, uavhengig av bosted, har samme mulighet for utdanningsstøtte gjennom lånekassen.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for gradvis å heve inntektsgrensen for hva man kan tjene før stipendandelen blir redusert.

III

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for gradvis å heve grensen for hvor mye studenter kan ha i formue før de får redusert stipendandelen.

29. mai 2007

